

Ludrovský hlásnik

Občasník obyvateľov obce Ludrová

3. október 2008

ročník XII.

číslo 3

Zo zasadnutí Obecného zastupiteľstva

Dňa **12. 07. 2008**, zišlo sa Obecné zastupiteľstvo na **mimoriadnom** zasadnutí. Jediným bodom programu bolo schválenie – menovanie do funkcie riaditeľky ZŠ Ludrová. Do vyhláseného výberového konania sa prihlásila jedna kandidátka, ktorá splnila predpísané požiadavky. Rada školy, ktorá výberové konanie prevádzala, odporučila Obecnému zastupiteľstvu schváliť – menovať do tejto funkcie **Mgr. Soňu Firicovú** na 5-ročné funkčné obdobie. Poslanci návrh schválili.

Dňa **05.09.2008**, zasadalo Obecné zastupiteľstvo po piatykrát v tomto roku. Na úvod si vypočuli a schválili plnenie Rozpočtu obce v 1. polroku 2008. V ďalšom bode upravili Rozpočet obce na tento rok, podľa reálne sa vyvíjajúcej skutočnosti. **Príjmy** by podľa úpravy mali dosiahnuť výšku **8,6 mil. Sk**, **Výdavky** by sa mali čerpať do výšky **8,4 mil. Sk**. V ďalšom si poslanci vypočuli Správu o kontrolnej činnosti za 1. polrok 2008, ktorú zobrali na vedomie bez pripomienok. Potom sa venovali Návrhu VZN obce o určení výšky príspevku na činnosť školy a školského zariadenia, ktorú podľa nového školského zákona určuje obec, ako zriaďovateľ. Zákon stanovuje max. výšku 15 % zo sumy životného minima. Poslanci sa zhodli – nezvyšovať tieto príspevky, ponechať ich v terajšej výške.

Na záver vybavili žiadosti občanov o kúpu častí obecných parciel.

P. Dutka – starosta obce

Ospravedlňujeme sa!

V predošlom čísle nášho Hlásnika nečakane zaúradoval „tlačiarenský škriatok“. Pod názvom článku Jánske spevy sa omylom dostal článok, ktorý bol uverejnený v 1. čísle tohto roku. Článok Spomienka na Jánske spevy uverejníme v príhodnom čase v budúcom roku. Za pochopenie ďakujeme.

V čísle si prečítate:

- Zo zasadnutí OZ
- Správy z obce
- Z histórie obce
- Dejiny Slovenska
- Zaujímavosti
- Duchovné slovo
- Okienko ZŠ a MŠ
- Obrazové správy

Redakcia *Kaplnka na Bielej Púti*

Malý prieskum Ludrovského hlásnika

V terajšom čísle pokračujeme v našej anonymnej „Ankete“, kde sme sa pýtali našich obyvateľov v rôznom veku, čo by navrhovali pre zlepšenie života, tak po duchovnej, ako aj materiálnej stránke alebo skrášľovania v našej obci.

Tu sú stručné odpovede:

23 ročná občianka. Viem, že bola zverejnená komisia pre kultúru a šport. Ale prečo sa nerobí niečo aj v kultúre a nielen v športe? Kto to má na starosti? Ved' treba, túto mládež aj ináč zamestnávať, nielen účasťou na diskotékach a zábavách.

53 ročný občan. Či by nebolo možné z rozpočtu nájsť nejaké financie, aby sa dali kúpiť betónové žľaby vedľa cesty. To by sme si ich za pomoci členov verejnoprospešných prác aj sami uložili.

38 ročná občianka. Som rada, že sa aj v duchovnom živote niečo robí, aspoň s chlapcami miništrantmi. Keby sa dalo po dohode s vdp. farárom s niečím začať aj u dievčat, čo sú v Základnej škole.

65 ročný občan. Zastupiteľstvo by sa malo zaoberať aj situáciou mostov na našej Zemianskej strane. Ak by sa dalo pokračovať budovaním škarpy. Ak by prišla dáka prietrž mračien bola by tu pohroma.

50 ročný občan. Boli voľby. Zvolili sme poslancov. No niektorých nevidíme na žiadnych akciách. Boli stretnutia dôchodcov, oslavy SNP, Výročné schôdze organizácii, nikde ich nevidíme.

40 ročný občan. Ja by som chcel vedieť, či sa niečo robí pre rozšírenie stavebného obvodu. V okolitých obciach sa to rozširuje a tu akoby sme nemali chuti do toho. Nech mi odpovedia v Hlásniku.

36 ročná občianka. To niet žiadneho spôsobu, ako odstrániť tie schátralé domy tu na našej ulici? Je to príšerné, kto sú ich majitelia? Ved' to špatí nielen našu ulicu, ale celú obec.

25 ročný občan. Či by sme nemohli na novom ihrisku pri zbrojnici dáko pripraviť koše na basketbal. To ihrisko by sa dalo použiť na viac športov.

19 ročná občianka. Prečo sa neupravuje ihrisko v priestore za Obecným úradom? Ved' je to teraz tak, stále nevyužitý priestor. Tam by mohli byť rôzne akcie v lete. Napríklad aj hasičská alebo atletická.

Dotazy a návrhy budú postúpené vedeniu obce. Odpovede uverejníme v nasledujúcom čísle LH

(jj)

Nepáči sa nám

že – skupina nespratníkov nám ničí tabuľky cestovného poriadku v čakárňach SAD.

že – skupina nespratníkov často už popoludní a aj v nočných hodinách na dvore Materskej školy poškodzuje majetok a znečisťuje prostredie dvora.

že – na plasty a sklo máme zberné nádoby a niektorí naši obyvatelia ich stále hádžu do potoka.

že – hoci platí nariadenie o zákaze voľného pohybu psov na dedine, niektorých stále vidieť voľne behať po uliciach.

že – na popol a domáci drobný odpad máme zberné nádoby, ale niektoré brehy nášho potoka sú posypané popolom a rôznym odpadom.

že – niektorí gulášoví turisti, dokázali zničiť takmer celú strechu na prístrešku pri pomníku v našej doline.

Chválime

Týmto vyslovujeme vďaku občanom, ktorí si z vlastnej iniciatívy dokázali opraviť a uložiť betónové žľaby vedľa asfaltovej cesty, aby sa voda neroztekala po ceste.

Chválime aj tých občanov, ktorí si aspoň občas vyčistia rigole na odtok dažďovej vody vedľa cesty.

Vyslovujeme vďaku vedeniu našich škôl a jej žiakom, ktorí nás v minulom školskom

roku vzorne reprezentovali svoju školu a tým aj obec, či už v tlači, rozhlase, alebo v televízii.

Treba nám poďakovať aj tým občanom, ktorí udržovaním čistoty a poriadku na priedomí aj na ulici sa takto pričínili pred cudzími návštevníkmi o dobrú reprezentáciu našej dediny.

Vaši poslanci OZ

SPRÁVY Z OBCE

Oslavy 64. výročia SNP v obci Ludrová

V nedeľu 31. augusta 2008 si naši občania Ludrovej spolu s členmi MO SZPB pripomenuli 64. výročie pamätných dní, ktoré sa odohrali u nás v roku 1944. Tak ako v predošlých rokoch aj v tomto roku sa oslavy začali stretnutím občanov pred Obecným úradom. Odtiaľ sa zvukov smútočnej hudby sa početná skupina vybrala najskôr na miestny cintorín. Najskôr položili kyticu kvetov na hrob nášho občana Floriána Šindléry, ktorý padol ako posledný na poľane Teplice. Po príhovore starostu obce si pamiatku nášho rodáka uctili účastníci minútou ticha. Ďalšia zastávka bola pri spoločnom hrobe vojakov J. Šavrtku a neznámeho vojaka, pochovaných v tomto cintoríne. Tam účastníci položili veniec. Príhovor povedal tajomník SZPB a nasledovala chvíľka ticha. Ďalšie stretnutie účastníkov bolo pred Obecným úradom pri pamätníku padlých v I. a II. svetovej vojne. Tu sa k účastníkom prihovoril a význam udalostí pripomenul starosta obce Peter Dutka a ku pamätníku položil veniec. Za týmto aktom sa všetci účastníci autami presunuli ku pamätnému krížu postavenému na mieste kde 7. septembra zastrelili nemeckí vojaci troch slovenských vojakov. Ku krížu položili kyticu kvetov a pamiatku padlých si účastníci uctili chvíľkou ticha. Záverečné zastavenie účastníkov bolo pri pamätníku padlých pod Ostrým v našej doline. Tu po položení venca a chvíľke ticha sa ku účastníkom prihovoril a význam osláv, no najmä význam SNP v roku 1944 vysoko ocenil

predseda MO SZPB. Po návrate od pamätníka SNP sa účastníci osláv stretli v kultúrnom dome na aktuálnej besede s malým občerstvením. Tam starosta obce aj predseda SZPB poďakoval účastníkom za účasť.

Je pre nás veľmi potešiteľné, že v rámci osláv 64. výročia SNP sa na pamätných miestach bojov v blízkosti našej obce, kde sa bojovalo od 8. septembra do 25. októbra sa v deň štátneho sviatku zúčastnili významní armádni velitelia na čele s generálom I. Čomborom. Chceme veriť, že to nebolo naposledy a že pri oslavách 65. výročia, keď chceme upraviť a skrášliť aj hroby 2 vojakov hrdinov, ktorí ležia v hrobách na miestach, kde položili aj svoje životy sa znovu zúčastnia a takto im aj vyslovili svoju úctu a vďaku.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Zoznamujeme sa s geografickými pomermi našej doliny

V predošlom čísle nášho Hlásnika sme sa oboznámili s tou skutočnosťou, že naša Ludrovská dolina je zemepisne súčasťou tzv. skupiny Salatína v severozápadnej časti Nízkych Tatier. Teraz sa oboznámime s ďalšími jej časťami.

Najmladším členom série Červenej Magury sú tmavošedé slienité bridlice a vápencové pieskovce, budujúce Červenú Maguru (1 297m) a Veľký Brankov (1 337m) na ľavej strane našej doliny. Smerom na sever a východ sa ponára séria Červenej Magury pod mohutné súvrstvie križnianskeho príkoru. Jeho spodnú časť tam tvoria šedé dolomity stredného triasu, budujúce aj vrchol Salatína (1 630m). Patria k nim aj Úplazy, Bohúňovo a na ľavej strane našej doliny Brankov (1 176m) a Krivany (1 037m). Na nich leží tenšie súvrstvie vrchného triasu a tmavošedé vápence vystupujúce v strednej časti našej doliny. Vrchné polohy križnianskeho príkrovu tvoria tmavošedé slienité bridlice a sliene (neokóm). Chočský príkrov sa zachoval v erózných troskách len v severnej časti našej doliny. Jeho spodné súvrstvia tvoria tmavošedé vápence, svetlejšie dolomity, na nich už ležia rohovcové tvrdšie vápence. Povrchovú vrstvu tu zastupujú tmavošedé pieskovce a bridlice.

Našu ludrovskú dolinu pri ústí do Liptovskej kotliny už lemuje úzky pás paleogénnych zlepcov, pieskovcov a numulitových vápencov. Liptovskú kotlinu z väčšej časti už buduje flyšové súvrstvie paleogénnych pieskovcov a bridlíc. Ako máme možnosť pozorovať, naša dolina predstavuje geomorfologický pestrý obraz povrchových foriem v závislosti na geologickom zložení. Nám najbližšie a aj najvyššie vrchy Salatín, Úplazy, Bohúňovo, tie sú budované tvrdšími menej priepustnými dolomitmi, takže majú ostrejšie hrebne so strmými svahmi a úzkymi dolinami. Naproti tomu široký chrbát má Magura (1 416m), Chvost aj Brdo, tie ležia na priepustných vápencoch, majú už charakter typickej krasovej planiny s priepaťou „Snežnou jamou“ (19m), ako aj zaujímavým závrutom Žliebky, takže nadobúda táto oblasť typ vysokohorského krasu. Povrchový tok potôčku Mraznica sa zarezal do jurských vápencov na plošine Brdo a tak vytvoril hlboký kaňon Hučiaky. O tom čo sa skrýva v podzemí v útrobách skál v blízkosti kaňonu, sme vás už oboznámili v predošlých číslach nášho Hlásnika.

Podľa podkladu pre účastníkov TOP
Upravil JJ

Cestička do školy, cez lúky, po poli...

Takto sa začínala jedna básnička v šlabikári, z ktorého sa učili žiaci pred 60 až 70 rokmi. Vtedy žiaci prichádzali do školy s kapsičkami z plátna alebo malými ruksačkami. Prichádzali do školy cestičkou, ktorá bola veru hrboľatá a často museli obchádzať mláky a blato a aj rôzne pozostatky, ktoré po sebe nechali krdle kráv alebo oviec, keď sa vracali alebo keď išli do paše. Dnes máme na toto všetko len spomienky. Ale sú to aj pekné spomienky, napríklad na to, že keď sme po vyučovaní odchádzali z budovy školy, nastúpení v dvojstupe držiac sa za ruky sme sa pozdravili vyučujúcemu pozdravom: „Do lásky sa porúčame“. Potom kráčali žiaci držiac sa v dvojstupe za ruky a každého dospelého vždy slušne pozdravili. Vyučovanie bývalo dopolud-

nia aj popoludní, len vo štvrtok bol voľný deň. Za 60 rokov sa veľa, veľa zmenilo. Detičky sa už do školy mnohé vozia autobusmi, niektoré v osobných autách až ku škole po asfaltovej čistej, rovnej cestičke. Majú veľké priestranné triedy, ústredné kúrenie, v triedach aj televízory, počítače a rôzne hry. V jednej triede najviac 25 žiakov. Ak sa vrátíme s pohľadom do minulosti keď v jednej triede mal vyučujúci až 60-70 žiakov znie to neuveriteľne. A veru bola taká situácia, že sa ich toľko učilo v jednej triede. Od čias, keď v 19. storočí ešte v roku 1840 bola v našej obci postavená prvá drevená škola, v ktorej postupne vyučovali učitelia, ako Šuchor Koreňček, Lahner, Janotík, Króner a až desiatky ďalších. V školách v našej obci získalo prvé základy vzdelania už tisíce žiakov, z kto-

Cestička do školy, cez lúky, po poli... (pokračovanie zo str. 4)

rých boli významní, inžinieri, lekári, profesori aj učitelia, ktorí potom znovu učili dlhé roky aj tu v našej obci. Napríklad Ján Kubačka 27 rokov, Ferdinand Cibulka 8 rokov a dali dobrý základ do života aj dnešnej populácie v našej dedine. Pri začiatku nového školského roku, prajeme aj učiteľom a vychovávateľom v našich školách veľa dobrých a úspešných žiakov, aby dokázali naše školy tak Materskú aj Základnú školu vzorne výsledkami reprezentovať, tak ako ich reprezentovali v minulých školských rokoch.

Prajeme tak našim žiačikom, ktorí si do školy ráno vykračujú po asfaltovej cestičke za získaním vzdelávania pre ďalší život v znamení hesla: „Uč sa, aby si žil, ži tak, aby si sa učil“. Lebo vzdelaný človek vie prečo žije a ten kto sa zo života nepoučí, nevie prečo žije. Veľa chuti do usilovnej práce v novom školskom roku prajú členovia Klubu dôchodcov.

Klub dôchodcov

Z činnosti klubu dôchodcov

Klub dôchodcov pri našom Obecnom úrade, tak ako autobusom v minulom roku aj v tomto roku vyvíja príkladnú činnosť. Vedúci klubu na čele s p. prezidentom zorganizovali ešte v mesiaci júli veľmi vydatenú akciu a to zájazd do Oravskej Lesnej, medzi členov Zrakovo postihnutých. Po príchode do miesta nás veľmi pekne privítala pani Fukasová. Oboznámila nás s prostredím, s jej členmi a vybavila nám možnosť vykúpať sa v bazénoch s termálnou vodou. Všetkým nám to prišlo veľmi vhod a dokonale sme tú možnosť využili. Po dobrom osviežení sme sa ďalej presunuli na miesto, kde nám naši hostitelia pripravili ďalšie privítanie pri kotlíkovom guláši. Posilnení prípitkom a chutným gulášom sme sa dali aj do spevu spolu s našimi hosťami. Tam prišiel medzi nás náš krajan vdp. Roland Gerát, ktorý nás oboznámil so situáciou v tejto farnosti. Prekrásnym zavŕšením nášho zájazdu bola svätá omša, ktorú v blízkom kostolíku celebroidal náš rodák Roland Gerát. Po skončení sv. omše, prišlo lúčenie. Vtedy sme pozvali našich hosťov z Lesnej na návštevu k nám do Ludrovej. Spiatočnou cestou cez Zuberec, Hutý, Borové sme sa za spevu aj posilnení modlitbou vracali podvečer domov.

Naši hostitelia naše pozvanie prijali a prišli k nám na návštevu v mesiaci auguste. Prišlo ku nám 17 hosťov na mikrobuse. Privítali sme ich

na ihrisku OŠK Ludrová. Tam sme taktiež pre nich pripravili patričné občerstvenie. Pri tejto návšteve sme si urobili aj hodnotiacu schôdzu nášho klubu za celoročnú činnosť. Hodnotiacu správu veľmi vtipne veršovanú predniesol náš prezident Ferko Kubačka. Okolo kotla, kde sa varil guláš, sa ochotne zvrátili naše kuchárky, ktoré sa takmer denne osvedčujú pri všetkých akciách, ktoré sa v obci pripravujú. Kým sa varil guláš, naši hostia si prezreli našu krásnu sakrálnu pamiatku Starý Vŕševský kostol, kde im odborný výklad urobil Jožko Vandák. Potom si prezreli aj náš tunajší farský kostol. Po návrate na ihrisko, po posilnení gulášom a po rozhovore s našimi duchovnými otcami sa začali športové súťaže. Bolo to zabíjanie klinca do drevenej dosky ľavou rukou. Druhá súťaž

Z činnosti klubu dôchodcov (pokračovanie zo str. 5)

bola nahodenie kruhu na tyč. Jednoznačne v týchto disciplínach boli lepší hostia. Všetci súťažiaci boli odmenení podľa výkonu pivom v plechovkách. Po skončení súťaží a udelení cien prišiel na rad sólový spev. No naši hostia mali pred sebou spiatočnú cestu, museli sme sa za účasti aj nášho starostu rozlúčiť, poďakovať za návštevu, popriať šťastnú cestu

a skoré „do videnia“. Treba veľmi úprimne poďakovať vedúcim nášho klubu za príkladnú prípravu tejto akcie. Škoda len, že z radov našich členov sa týchto akcií nezúčastnilo viac členov. Veď keď naša mládež nie je schopná pripraviť príkladnú kultúrnu akciu, nech sa prídu aspoň poučiť medzi nás dôchodcov.

Vedenie Klubu dôchodcov

Z HISTÓRIE OBCE

Gotický Všešvätický kostol v Ludrovej

Umelecko-historické hodnotenie nástenných malieb

Nástenné maľby, maľované technikou alafresko (maľba do čerstvej omietky), sa nachádzajú na všetkých 3 stenách východnej, severnej a južnej strany presbytéria. Ďalej sa maľby nachádzajú na 4 poliach klenby a severnej strany lode. Fragmenty boli objavené na južnej strane v neskoršej prístavbe a na východnej vonkajšej strane presbytéria. Maľby na stenách svätyne sú komponované do horizontálnych pásov, naproti tomu v klenbách presbytéria sú voľne komponované bez zákonitostí. Obdobná voľná kompozícia sa nachádza na vnútornej strane triumfálneho oblúku smerujúc do svätyne. Obdobne horizontálne členenie nachádzame aj na oblúku. Maľby na severnej strane lode sú komponované do obdĺžnikov pravidelných obrazov s ornamentálnym orámovaním. Takýto spôsob je ešte slabo viditeľný aj na maľbách exteriérových. Na južnej strane lode sú z malieb len fragmenty v podobe nejasných farebných škvŕn. Okrem tohto sa v interiéri nachádzajú konsekračné kríže. Pri reštaurácii tieto konsekračné kríže boli objavené aj na obraze Sv. Margity a Barbory na víťaznom oblúku. Tieto sú staršieho dáta, pravdepodobne prvé maľby na stenách presbytéria.

Situačné rozmiestnenie nástenných malieb:

- 1) Klenba presbytéria – sa skladá zo 4 klenbových polí od seba oddelených rebrami, v strede sa zbiehajúcich v kruhovom svorníku.

Korunovanie Panny Márie

Klenebné polia sú opatrené maľbami, v južnom je figurálna kompozícia šiestich apoštolov, obdobne ako v severnom. V západnom poli je Korunovanie Panny Márie a vo východnom Kristus – Kráľ po stranách s Máriou a Jánom. V rohoch sú vyvolení na jednej strane a zatratenci na druhej strane. Pri svorníku sú atribúty evanjelistov, Sv. Ján, Sv. Marek a Sv. Matúš. Maľba pred opravou v XX. storočí bola v tak zlom stave, že dnešný stav možno považovať za premaľbu. Tieto maľby boli akademickým maliarom Hanulom tak reštaurované, že retuš bol zavedený až do premaľby takmer celých plôch. Farebná kompozícia je v súlade s obvodovými stenami. Podľa archívnych údajov je známe, že časť južného poľa bola celkom prepadnutá a táto časť bola akademickým maliarom Hanulom re-

Gotický Všešvätský kostol v Ludrovej (pokračovanie zo str.6)

konštruovaná. Treba podotknúť, že táto tvorba nespadá do vývoja menovaného umelca, do jeho vrcholnej etapy, ba ani netvorí závažný medzník v jeho umeleckej tvorbe. Ide tu vlastne o rôznu kostolnú maľbu prevádzanú v tom čase na mnohých miestach, avšak maľovanú podľa rôznych predlôh.

2) Severná stena – maľba je komponovaná do horizontálnych pásov štyroch nad sebou. Spodný predstavuje naznačenie cokla s geometrickým ornamentom. Horné tri pásy sú od seba oddelené farebnými kontúrami a jednotlivé scény obdobne, ale s vertikálnou tendenciou. Jednotlivé scény predstavujú – z ľavej strany horného pásu: Zvestovanie, Navštívenie, Narodenie a Obrezanie, v druhom páse: Slávnostný vstup do Jeruzalema, Kristus posielal dvoch učeníkov pripraviť večeradlo, Posledná večera, Olivová hora a v treťom páse: Cesta na Kalváriu a Ukrižovanie. Na severnej strane boli sondami nástenných malieb zistené tri premaľby.

3) Východná strana – maľba je obdobne komponovaná do horizontálnych pásov s vertikálnym ohraničením jednotlivých scén s nasledovným rozmiestnením: od horného pásu z ľavej strany: Klaňanie, Útek do Egypta, Obetovanie, v druhom páse: Zajatie Krista, Kristus pred Veľkňazom, Kristus pred Pilátom, Bičovanie, v treťom páse: Snímanie z kríža, Kladenie do hrobu, Kristus zostupuje do predpekla, Zmŕtvychvstanie, Kristus a Magdaléna.

4) Južná strana – maľba je obdobne komponovaná do horizontálnych pásov s vertikálnym oddelením jednotlivých scén, ktoré sú nasledovne rozmiestnené: od horného pásu zľava: Pokušenie Ježiša, Vyháňanie kupcov z chrámu, Magdaléna umýva Kristovi nohy, v druhom páse: Judáš vracia peniaze veľkňazom, Obesený Judáš, Tŕním korunovanie, Ecco homo, v treťom páse: Cesta do Emauz, Neveriaci Tomáš, Nanebevstúpenie, Zoslanie Ducha Svätého – nástenná maľba je totožná s predchádzajúcou stenou.

5) Západná strana – maľba dolnej časti predstavuje na ľavej strane presbytéria postavu Sv. Kataríny a na pravej strane postavu sv. Doroty. V hornej časti sú anjeli s hudobnými nástrojmi. Na vnútornej strane víťazného oblúku, ktorý je rozdelený na 8 obrazcov sú postavy sv. Barbory a sv. Margity. Na týchto obrazoch počas reštaurátorských prác zistil reštaurátor, že na spodnej omietkovej vrstve sa nachádzajú konsekračné kríže staršieho dáta, pravdepodobne z prvých malieb presbytéria svojej doby. V ďalších častiach sú postavy panien na 6 obrazoch bez zvláštnych atribútov. Možno povedať, že práve na týchto miestach boli premaľby najrušivejšie a veľmi citlivé. Dnešný stav nástenných malieb v presbytériu je v takom stave, že celé plochy sú už odkryté do pôvodnej gotickej štruktúry. Farebnosť obrazov po odkrytí je svietivejšia, ich plechy sú vykinturované, až na menšie mechanické poškodenie jednotlivých detailov.

Šesť prorokov

6) Maľby na severnej strane lode – existencia malieb v lodi nebola doteraz známa a neuvádza sa v žiadnej literatúre. Tieto freskové maľby boli objavené len roku 1962 na severnej strane lode reštaurátorom Mikulášom Štalmachom. Na základe sond reštaurátor previedol odkrytie nástenných malieb a dnešný stav je nasledovný: na severnej strane sa nachádzajú tri veľké obdĺžne obrazy, ktoré sú orámované ornamentálnym rámom s geometrickými i farebnými motívami. Obrazy sú jednako veľké vedľa seba radené. Ide o figurálne scény. V pr-

Gotický Všešvätský kostol v Ludrovej (pokračovanie zo str.7)

vom obraze Pod tvoj plášť sa utiekame, v druhom pravdepodobne Vir dolorum a tretí obraz s tromi postavami je neidentifikovateľný. Figurálne postavy sú v neživotnej veľkosti, Lineárne kresbne pojaté bez bližšej modelácie. Farebné tónovanie je dané žltou, terakotovou, modrosivou so slonovinou. Celistvosť malieb je prerušená neskoršie a zasadeniu pamätnou tabuľou medzi prvý a druhý obraz. Táto súčasne zasahuje aj do obrazov obdĺžneho tvaru menších rozmerov, ktorými sa napojuje v spodnej časti prvého veľkého obrazu. Na tomto spodnom obraze je postava sv. Martina. Obraz je však natoľko poškodený, že z obrazu zostala len jedna tretina. Pri reštaurovaní sa zistilo, že k týmto maľbám sa pripájajú dva konsekračné kríže, ktoré sa nachádzajú v spodnej omietkovej vrstve. Pri týchto maľbách bol objavený veľký obraz Triptik, ktorý pochádza pravdepodobne zo XIV. storočia. Západne na severnej strane lode v dolnej časti pod oknom objavili malé postavy donátorov, maľované čiernou seccovou maľbou. Ich pôvod a datovanie bude zistené po ich kompletnom odkrytí roku 1963. Osobitnú časť malieb na pôvodnej omietke tvoria novoobjavené konsekračné kríže v lodi objektu a tie sa nachádzajú

v presbytériu. Zatiaľ konsekračné kríže boli objavené: 2 fragmenty na severnej strane, 2 konsekračné kríže na západnej strane a 1 na južnej strane lode a 2 na triumfálnom oblúku. Na severnej strane presbytéria na obraze Ukrižovania bol zistený konsekračný kríž, z čoho sa dá predpokladať, že na obvodových stenách v presbytériu sú ďalšie konsekračné kríže. Maľby na južnej strane hlavnej lode, v ktorej bol urobený veľký otvor do prístavby bočnej lode boli zničené dva veľké obrazy nástennej maľby, z ktorých zostali len nepatrné fragmenty farebných škvŕn. Bočná loď má hlavný vchod v slohu pozdne gotickom, ktorého autor má signu na ľavej strane. Maľby na východnej strane exteriéru presbytéria predstavujú scény Ukrižovania a sv. Krištofa. Tieto maľby sa nachádzajú vo veľmi zlom stave. Farebný pigment sa stráca a celistvosť diela na mnohých miestach je celkom prerušená a na základe poveternostných vplyvov sa úplne rozleptáva. Na južnej strane prístavby, vpravo vedľa hlavného vchodu sú stopy po slnečných hodinách.

*Pokračovanie v budúcom čísle LH
Zo záverečnej diplomovej práce Jozefa Kučeru
Napísala B. Kučerová*

DEJINY SLOVENSKA

Prvé Slovenské gymnáziá v Uhorsku

(Semestrálna práca Martina Bundu, študenta histórie na KU v Ružomberku)

Gymnázium v Turčianskom Svätom Martine (Vznik, pôsobenie a zánik)

Päť rokov po vzniku vo Veľkej Revúci vzniká v Turčianskom Svätom Martine ďalšie evanjelické gymnázium. Jeho vývoj bol však iný než u veľko-revúckeho, pretože skôr než vzniklo ako patronátne gymnázium v roku 1967, existovalo tu pred ním tzv. gymnázium patentálnej superintendencie, čiže gymnázium, ktoré bolo plne financované evanjelickou cirkvou a ktoré bolo taktiež slovenské. Toto gymnázium malo ešte svojich dvoch predchodcov, dve maďarské školy. Na začiatku tu bola maďarská škola v Necpaloch označovaná ako Nationale institutum hunga-

ricum, ktorá bola len akýmsi polovičným nižším gymnáziom, pretože mala len dve triedy. Neskôr bola prenesená do T. Sv. Marina, kde sa dostala pod správu turčianskeho seniorátu, teda evanjelickej cirkvi a zmenila svoj názov na Seniorale institutum hungaricum. Škola si postavila svoju budovu na pozemku, ktorý jej poskytla turčiansko-sväto-martinská evanjelická cirkev. Táto škola však zanikla školským rokom 1863/64 kvôli nedostatku žiakov a financií.

Turčiansky svätý Martin však neostal dlho bez strednej školy. Dňa 26. 10. 1865 sa konal

Prvé Slovenské gymnáziá v Uhorsku (pokračovanie zo str.8)

konvent, na ktorom bola vyslovená žiadosť, aby bolo opäť otvorené, no tentokrát pod správou patentálnej superintendencie. Keďže v patentálnej superintendencii boli združení predovšetkým Slováci, gymnázium malo byť slovenské. A požiadavka bola kladne prijatá a zámer uskutočnení. Superintendentom bol až do svojej smrti Karol Kuzmány a po ňom Ľudovít Geduly. Je potrebné povedať, že obaja veľmi priali slovenským gymnáziám a vždy ich bránili. Slovenské patentálne evanjelické gymnázium bolo slávnostne otvorené 23.9.1866.

Po roku existencie gymnázia sa však začína objavovať nová hrozba, a to tá, že patent bude odvolaní a to by znamenalo zrušenie patentálneho dištriktu a zatvorenie gymnázia. Pre t.-sv.-martinskú cirkev sa tak javí ako bezpečné riešenie vytvoriť patronát, ktorý by gymnázium finančne zabezpečoval a riadil s tým, že by gymnázium naďalej zostalo charakterom cirkevné. Nakoniec sa to ukázalo ako správny krok, pretože patent bol cisárom 15.5.1867 odvolaní. Tento zámer odobril aj školský výbor patentálneho gymnázia, čo viedlo k ustanoveniu patronátu a začatiu prípravných prác, aby mohlo byť gymnázium otvorené na školský rok 1867/68. Svoje priestory našlo gymnázium v budove seniorálnej školy, kde bolo zriadené aj patentálne gymnázium. Gymnázium začalo svoju existenciu a svoje poslanie tak ako to bolo naplánované na september 1867. Hneď v prvom školskom roku bola otvorená prvá trieda, ktorá bola spojená s prípravou a druhá trieda. Postupne v druhom školskom roku 1868/69 sa otvorila tretia a v treťom školskom roku 1869/70 štvrtá trieda. Čiže už v roku 1869 sa z gymnázia stáva kompletná nižšia stredná škola. Prípravná trieda sa oddelila od prvej triedy v školskom roku 1870/71. Na gymnázium sa mohli slovenské deti vzdelávať vo svojom materinskom jazyku, avšak i tu, tak ako bolo to bolo na gymnázium vo Veľkej Revúci, mali povinný maďarský a nemecký jazyk a takisto aj dejepis Uhorska. Gymnázium navštevovali žiaci naozaj z rôznych kútov Slovenska. Samozrejme najviac ich pochádzalo z Turca, no našli sa tu

i žiaci z Tekova, Hontu, Novohradu, Gemera, z Bratislavskej stolice či z Bukoviny. Čo sa týka náboženstva, keďže to bolo evanjelické gymnázium, prvenstvo v počte tu mali evanjelici, no samozrejme tu chodili aj katolíci i židia. Najviac katolíkov pribudlo v školskom roku 1874/75, pretože tento školský rok už nemohol byť otvorení na katolíckom gymnázium v Kláštore pod Znievom. Školné žiakov sa v jednotlivých školských rokoch pohybovalo od 10-12 zlatých. Pri gymnázium bolo tiež zriadené alumneum a stravné sa pohybovalo v sume od 30-40 zlatých ročne. Gymnázium žilo predovšetkým z vkladov patronátov, školného a z darov, teda sa muselo neustále vo všetkom uskromňovať a múdro hospodáriť. Aj napriek tomu pomáhalo svojim žiakom, chudobní a usilovní žiaci boli čiastočne alebo aj úplne oslobodení od platenia školného či stravného, tí usilovní mohli byť obdarení rôznymi knihami, časopismi, obrazmi i peniazmi. Aj napriek ťažkostiam, ktorým muselo gymnázium čeliť, dosahovalo slušné výsledky vo vyučovaní a výchove. To však maďarským úradom nestačilo. Bolo už po rakúsko-uhorskom vyrovnaní a tri slovenské gymnáziá nezapadali do maďarských predstáv o jednom uhorskom národe hovoriacom jednotnou maďarskou rečou. Takisto ako v prípade veľko-revúckeho gymnázia všetko začalo najprv osočovaním, vymýšľaním nepravdivých obvinení o protimaďarskom a protivlasteneckom duchu gymnázia. Reprezentácia Zvolenskej stolice z roku 1874 sa vzťahovala aj na t.-sv.-martinské gymnázium a aj v tomto prípade si vyžiadala ministrovo Trefortovo vyzvanie, aby superintendent Ľudovít Geduly začal vyšetrovanie na gymnázium v T.-Sv. Martine. Na generálnom konvente evanjelickej cirkvi superintendent obhajuje gymnázium, ale márne. Generálny konvent nariaďuje vyšetrovanie. Vyšetrojúca komisia uskutočnila vyšetrovanie na gymnázium v T.-Sv. Martine v čase od 3.11 do 5.11.1874. Výsledok vyšetrovania bol taký, že na gymnázium sa nenašiel žiaden dôkaz protištátneho ducha, ale ani naopak prejav lásky k maďarskej vlasti. Komisia tiež uvádza, že pre slovenský hornovidiacky ľud je jedna slovenská škola potrebná, a preto by toto gymnázium nemalo byť zrušené tak ako veľko-revúcke, ale by malo prejsť zo správy pa-

Prvé Slovenské gymnáziá v Uhorsku (pokračovanie zo str.9)

tronátu pod správu dištriktu a malo by sa zreorganizovať vo vlasteneckom duchu. Výsledky vyšetrovania boli predložené uhorskému ministerstvu školstva, ktoré ich ďalej predložilo rakúskemu cisárovi, ktorý podpísal spoločné nariadenie pre zrušenie t. sv. martinského i znievskeho gymnázia.

Učiteľské osobnosti

Medzi prvých učiteľov gymnázia nesporne patrili Martin Kramár. Už od roku 1844 učil na seniorálnej škole, neskôr na patentálnej škole a patronátnom gymnázium, bol správcom gymnázia po odchode Jozefa Inštitorisovi. Učil latinčinu, náboženstvo, krasopis i prírodopis. Už na patentálnej škole spolu s Kramárom pôsobil Jozef Nedobry. Na základe zmluvy z 2.9.1865 je na túto školu povolaný za učiteľa a jeho plat by mal byť 32 zlatých mesačne. V roku 1868 sa stal riadnym profesorom na patronátnom gymnázium, kde vyučoval až do jeho konca. Bol učiteľom zemepisu, dejepisu, slovenčiny, telocviku, náboženstva, krasopisu i počtov a merby. Gymnázium spravoval v školskom roku 1869/70. V roku 1868 bol za profesora na gymnázium povolaný Jozef Inštitoris. Vyučoval maďarčinu, nemčinu, spev, slovenčinu, nerastopis a lučbu (chémiu),

krasopis a náboženstvo. V školskom roku 1870/71 a necelom 1872/73 bol správcom gymnázia. R. 1873 odchádza za evanjelického farára do Pribyliny. Gustáv Dérer prichádza na gymnázium v roku 1869. Učil počty a merbu, prírodopis, kreslenie, náboženstvo, krasopis a tesnopis ako dobrovoľný predmet. Správcom gymnázia bol v školskom roku 1871/72. V roku 1871 na gymnázium prichádza Ján Kadavý. Stáva sa učiteľom pre prípravnú triedu, v ktorej učí náboženstvo, latinčinu, slovenčinu, maďarčinu, nemčinu, zemepis, počty, prírodopis, krasopis a spev, neskôr aj hru na husliach a klavíri.

Na profesorské miesto po Inštitorisovi v roku 1873 prichádza Ján Dérer. Vyučoval maďarčinu, nemčinu, krasopis a náboženstvo. Okrem týchto spomenutých profesoroch na gymnázium vyučovali: Jozef Horváth, miestny evanjelický farár, ktorý v prvom roku vyučoval náboženstvo, Leopold Striss, miestny katolícky farár, ktorý učil náboženstvo katolíckych žiakov, František Sasinek, ktorý vyučoval katolícke náboženstvo v poslednom školskom roku, Jozef Kohút, miestny právnik, učil počas prvých dvoch školských rokov kreslenie, F. Rízner, Jozef Foltas a Ján Meličko učili hrať žiakov gymnázia na husliach.

ZAÚJÍMAVOSTI

Zem severu – polnočného slnka a svetla, ktoré inšpiruje...

Pre návštevníkov z husto osídlených častí európskeho kontinentu, ktorí považujú svoj hektický spôsob života za neoddeliteľnú súčasť svojich veľkomiest je najväčším prekvapením rozľahlosť severských krajín a ich menší počet obyvateľov. Zem naladí turistov na svoj vlastný rytmus. Zhon je vystriedaný božským kľudom, ktorý prichádza sám od seba. V zdanlivo nekonečných hlbokých a ľudskou rukou takmer nedotknuteľných lesoch, roztrúsených jazier rôznych tvarov a veľkostí, predstavujú pre návštevníkov hlavné lákadlá. Až nepochopiteľné sa nám zdá to, čo dokáže vytvoriť sama príroda. Chceli by ste niekedy vidieť polárnu žiaru? Prvé správy o nej sú staré už dvetisíc rokov. Tancujúce nebeské

stužky sa už od dávnej minulosti stávajú objektom svetových mytológií. Každá kultúra ich chápala odlišne. Väčšina národov ich vnímala ako pozitívne posolstvo. Napríklad, pre Eskimákov predstavovala polárna žiara pochodne nebeských strážcov, osvetľujúcich cestu dušiam mŕtvych. Európa v dobe križiackych výprav v planúcich farbách neba videla dych padlých bojovníkov. Polárna žiara má stále sa meniace formy a farby. Tieto fantastické úkazy robia z nej jedinečné prírodné divadlo. Pripomínam, že ak by sme žili v južnom Grónsku, v severnom Nórsku, Švédsku, na Islande alebo na severe Aljašky, boli by sme svedkami 240-tich nocí za rok, keď tu polárna žiara predvádza svoj tanec. Tí čo ju videli naživo,

Zem severu – polnočného slnka... (pokračovanie zo str.10)

sotva dokážu adekvátne sprostredkovať fantastickú až snovú krásu tohto atmosferického javu, ktorý žiari v zelených, červených, modrých až fialových odtieňoch. Princíp svetla polárnej žiary je podobný princípu svetla televíznej obrazovky. Ďalším zaujímavým lákadlom severu sú polárne noci – „biele noci“. Od konca mája do polovice júla je kraj vystavaný kúzлом moci slnka, ktoré tu po túto dobu, hlavne za polárnym kruhom vôbec nezapadá. Svetlo dáva signály telu k produkcii hormónu kortizolu, od ktorého závisí naša energia a vitalita. Nezapadajúce slnko má blahodarný účinok nie len na človeka, ale i na prírodu. Premieňa sa na pestrofarebnú záhradu plnú všakovakých kvetov. Izver dáva o sebe vedieť. Medvede, losy, soby, polárne líšky a horské kozy, všetko žije, všade vidno mláďatá. Severanské svetlo inšpirovalo a neustále inšpiruje aj množstvo maliarov, básnikov a spisovateľov, ktorých magicky priťahujú tieto miesta, aby sa zúčastnili tejto jedinečnej chvíle a zachytili severanskú unikátnu mystiku letných nocí záhadného zvečierovania sa a brieždenia vo svojich dielach. Umelci sa zhromažďujú v kolóniách na špeciálnych miestach

známych s nepochopiteľnou intenzitou hry svetiel. V jagote stretu dvoch morí na známom morskom výbežku Jylland, ktorý sa nachádza v Skágene v Dánsku a tiež Osterlen vo Švédsku.

Nebudete určite prvý, že zapôsobí na Vás severská príroda tak, že sa budete chcieť k nej vracieť. Toto kúzlo jasných letných nocí, trblietajúcich sa jazier, robí príťažlivú atmosféru, ktorá sa navždy vryje do pamätí, ako magická krajina polnočného slnka, ktoré akoby zabudlo zapadnúť.

Napísala Mária Anderssonová

DUCHOVNÉ SLOVO

Vdp. Miloš Uchál

Nar. **1. 9. 1965** v Ružomberku. Pochádza z Dolného Kubína, má dvoch súrodencov. Teológiu študoval v rokoch 1988 – 1993. Na kňaza bol vysvätený 19. 6. 1993 v Spišskej Kapitule. Ako kaplán pôsobil **v Spišskej Novej Vsi**. Od rokov 1994 - 99 bol farárom **v Komjatnej**. Následne pôsobil vo farnosti **Žaškov** na Orave. Od **1. 7. 2008** ho otec biskup Mons. František Tondra ustanovil **za kaplána** do našej farnosti. A tak do farnosti pribudol ďalší kňaz, rybár, šachista i futbalista.

Naši cyklisti na ceste k donovi Boscovi

Obyvatelia obce si už možno zvykli, že ak po dedine frčí auto s muzikou, niekde pred ním idú miništranti s miestnym kňazom na bicykloch trénovať. Nie každý však vedel, že

po viac ako päťtisícoch tréningových kilometrov sa vydajú na 2.300 km púť do Talianska.

Prípravy

Možno prvou tréningovou lastovičkou bola cyklopúť na Staré hory v auguste 2007. Rady cyklonadšencov sa začali zväčšovať i kryštalizovať a po prvých jarných kilometroch nasledovala púť k Božiemu Milosrdenstvu do Krakova. Následné víkendové stretnutia chlapcov – cyklistov na Ludrovskej fare však neboli len o bicyklovaní. Každé „stretko“ malo duchovnú, formačnú, apoštolskú, technickú i strategickú náplň. Nechýbali stretnutia so zaujímavými ľuďmi, spoločná modlitba ani minikurz varenia. Na jednom zo stretnutí si chlapci pozreli film Prežiť o futbalistoch, ktorí havarovali na lietadle a až po troch mesiacoch za z Ánd dostali medzi ľudí. Po filme hádali dôvody zhladnutia tohto filmu. „Aby sme šetrili jedlom, aby sme boli súdržní, aby sme si pomáhali, aby sme sa nevzdávali, keď nebudeme vladať, aby sme rešpektovali svojich vedúcich...“ a ešte rôzne iné odpovede padli. Samozrejme všetky boli správne a k nim ešte jeden: „Na spiatocnej ceste sa lietadlom

preveziete aj Vy.“ 2 301 km cestu na bicykloch a spiatocnú lietadlom úspešne absolvovali aj 5 chlapci z Liptovskej Štiavnice (Štefan a Matúš Belkovci, Kamil Klocháň, Jurko Mušuta a najmladší Šimon Pethö).

10. 8. 2008: štart

Dvadsaťpäťčlenný kolektív tvorili chlapci vo veku 11-24 rokov z rôznych kútov Slovenska (Lipt. Mikuláš, Okoličné, Lipt. Sliače, Ivachnová, Liesek, Lipt. Štiavnica, Štiavnička, Ludrová, Veľké Rovné, Žilina, Čataj). Na štart prológu, ktorý viedol najbližšími dedinami, z ktorých pochádzajú účastníci sa postavili

10. augusta v Ludrovej. O šesť dní sa už kúpali v mori. Na deviaty deň, dosiahli prvý cieľ - Colle don Bosco (miesto, kde sa don Bosco narodil a vyrastal, dnes je tam vybudovaný veľký komplex so školou, kostolmi a ubytovňami pre pútnikov).

Potopa

Azda najakčnejšou etapou bola "Alpská". Nielen preto, že sa nám do cesty postavili vysoké kopce, ale spoločníka nám robila zima aj dážď. A nie hocijaký. "Po 40 kilometroch neustáleho stúpania začalo pršať v štýle "za minútku do nitky mokry". Pri daždi máte dve možnosti: Schovať sa, čakať a mrznúť, alebo

prejsť. Zastavili sme sa len preto, aby sme sa doobliekli a pokračovali sme v ceste s vedomím, že najvýkonnejšie motory sú vodou chladené. Prešli sme a konštatovali: Bola to potopa. Videli sme ako rieka strháva mosty, na niektorých miestach sa potoky vyliali na cestu, inde zase vodopád padal rovno na cestu.

Potopa (pokračovanie zo str.12)

Niektoré autá boli zatopené, ďalšie hasiči odstavovali, ale my sme cez to všetko prešli. Bolo to na sviatok Nanebovzatia Panny Márie, ktorú sme v rannej sv. omši prosili o ochranu – akoby sme vedeli, čo nás čaká a kto nás ochráni...

Prvotnú myšlienku pre neisté počasie zrušiť kúpanie a tak si skrátiť cestu o 40 km pán farár odmietol vetou:“ a o dvadsať rokov budeš svojim deťom vysvetľovať, že si sa neokúpал v mori, lebo bolo zamračené...”

Zadosťučinením po chladnej a daždivej etape bolo v nasledujúci deň kúpanie. Ráno bolo síce pod mrako, ale čím viac sme sa približovali k prímorskému mestečku Caorle, tým bolo teplejšie a mračná sa všetky rozutekali. Väčšina bola prvýkrát v mori a tak hneď kontrolovali, či je slané. Je slané. Tu sme zažili kurióznu udalosť. Bicykle sme odstavili neďaleko reštaurácie, ktorej majiteľkou je istá Slovenka. Šli sme sa do mora okúpať, no po chvíli prišli policajti a súdiac, že za všetko je zodpovedný Ján Garaj, žiadali si od neho doklady. V občianskom preukaze má fotku v kňazskom oblečení a titul pri mene Mgr. si preložili ako “monsiňor“. Ešte nevideli Monsignora v plavkách a keď im oná

Slovenka vysvetlila, že putuje s miništrantami zo Slovenska do Turína – lepších priateľov by sme si ani nevedeli predstaviť. Karabinieri sa nakoniec starali aj o našu bezpečnosť. Keď sme odchádzali, aby sme sa nemotali po meste sami nás sprevádzali služobným autom až za mesto.

Kuchári na bicykloch

Denne sme prešli v priemere 179 kilometrov. Každý deň sme začínali spoločnou rannou modlitbou a svätou omšou. Hneď po výdatných raňajkách sme nasadli na bicykle a šliapali do pedálov, až kým ortuť teplomera nepresiahla 34 stupňov. Stravu sme si viezli so sebou. Nebolo to až také zložité, pretože za nás varili naše mamy: v sprievodnom aute sme viezli 400 litrovú mrazničku. Boli v nej hotové jedlá, ktoré uvarili matky chlapcov. Večer sme z nej vybral jedlo na druhý deň, aby postupne rozmrzlo. Stačilo ho prihriať. Zemiakovú kašu, cestoviny, alebo ryžu sme zvládli pripraviť aj bez ženských rúk. Za 20 minút bolo navarené a pán farár počas jedenia vždy oznámil “sponzora tohto

posedenia“. Po dobrom obede a poludňajšej sieste, ktorú sme väčšinou využili na kúpanie, alebo oddych nás čakalo ešte približne 40-60 kilometrov. Príchod do cieľových miest bol ohlásený medzi šiestou až ôsmou hodinou. Dobrá sprcha spláchla únavu, večera doplnila sily.

Večer sme mali spoločné zdieľanie. Sadli sme si do kruhu a v jeho stredu sme položili cukríky (niekedy liptovské korbáčiky) a každý, prv ako sa ponúkol, povedal, čo sa mu počas dňa páčilo. Večernou modlitbou a spevom “Pod tvoju ochranu...” sme končili každý deň.

Vo dvojici to ide ľahšie i ťažšie

Ak sa išlo do kopca, každý si mohol povedať: „Zaber, pridaj...“ ale najväčšiu účinnosť to malo na dvojbicykli – tandeme, na ktorom sa pri pánu farárovi striedali s Dominikom zo Štiavničky aj Jurko Mušuta a Šimon Petho – najmladší účastníci. Jurka si bral pán farár do

partie v kopcovitých úsekoch, Šimon bol zase ťahúňom po rovinách. Tandem je bicykel atraktívny a tak sa všade stal stredobodom pozornosti. Po rovinách ťahal na čele pelotónu aj 40 - 50 km rýchlosťou, zato v kopcoch.... ale predsa putovanie je aj obeta.

Zážitky na celý život

Mladý človek nerastie vo viere len prostredníctvom vedomostí. K rastu potrebuje aj zážitok a spoločenstvo. Tak to bolo, keď boli apoštoli v Ježišovej škole. Neboli to len prednášky, ale roky spoločného života s Ježišom. Všetko prežívali spolu. My tiež.

O duchovné i športové zážitky nebola núdza. Počas púte účastníci reportážnymi telefonátmi prostredníctvom Rádia Lumen informovali o svojej ceste. Takto sa počet putujúcich „zmnohonásobil“ a obec Ludrová „zviditeľnila“. V pohode boli aj temperamentní, neustále vytrubujúci Taliani, ktorí v horúčavách a kolónach len ticho závideli, keď sa pomedzi nich prešmykli Slováci na bicykloch. Okrem návštevy rodiska dona Bosca nám odmenou za

šliapanie do pedálov bola prehliadka Verony a jej historickej časti s koloseom. Na Benátky sme si vyhradili celý deň a dopriali sme si aj cestu miestnou MHD - loďou. V Miláne sme neobišli slávny futbalový štadión San Siro. Páčilo sa nám aj v Turíne na Valdocu – prvom saleziánskom stredisku, kde don Bosko začal svoje dielo. Jeden celý deň sme jazdili po miestach, kde vyrastal a študoval don Bosco, Dominik Savio, neobišli sme ani železničnú stanicu v Carmagnole, kde sa prvýkrát stretol s Michalom Magonem. To čo sme stihli prejsť a vidieť prostredníctvom bicyklov v priebehu pár dní, by sa nepodarilo prejsť žiadnemu autobusovému zájazdu za týždeň.

Všade dobre, doma NAJ

Po dosiahnutí cieľov, hoc v tom najlepšom, bolo potrebné sa vrátiť domov. Bicyklami sme sa vrátili do Milána-Bergama na letisko. Odtiaľ šli sedemnásti letecky do Viedne. Ostatní pomohli zbalit' bicykle do sprievodných áut a "pozemne" smerovali na Slovensko. Letcov na Viedenskom letisku vyzdvihol otec Martina z Čataja. Na autách sa potom presunuli k nim domov. Tam sme sa všetci stretli a opäť sadli na bicykle. Po

záverečných 278 kilometroch, sme 28. augusta, po osemnástich dňoch a 1.301 km už prišli domov síce tí istí, ale predsa iní cyklopútnici.

Radostné bolo zvitanie doma. Obyvatelia obce lemovali ulice a vítali pútnikov. Zavŕšením podujatia bola ďakovná sv. omša vo farskom kostole, na ktorej boli okrem domácich veriacich aj rodinní príslušníci a priatelia chlapcov.

Záverečná bilancia púte

Každý ročník bol špecifický, trinásť tiež: najviac účastníkov, najviac kilometrov, najvyššie rýchlosti, najvyššia priemerná rýchlosť, najviac súrodeneckých dvojíc. Teší ma, že väčšina chlapcov prijala ponuku ísť do Turína ako púť, nie len ako veľkú cyklistiku. Viacerí šli putovať do Turína s úmyslom vymodliť si povolanie, modlitbou a obetou získať požehnanie pre seba i blížnych, spoznali seba a lepšie ostatných. Mnohí zistili, že zvládnu oveľa viac ako si mysleli, boli svedkami

viery pre tento svet, upevnili si vôľu, zažili svoju chvíľku slávy a snáď ostali skromní. Som rád, že sú spokojní chlapci a určite aj ich rodičia. Aj to sú dôvody, uvažovať, plánovať a zorganizovať ďalší ročník. Chlapci zapájajúci sa do života vo svojich farnostiach tak budú mať štrnástu možnosť. Bohu vďaka a vďaka všetkým tým, ktorí toto podujatie podporili nielen finančne, ale i modlitbou, či akoukoľvek pomocou.

Ján Bosco

Ján Bosco sa narodil v Becchi (Castelnuovo di Asti) 16. augusta 1815 v roľníckej rodine. 26. január 1854 – Štyrom mladíkmi navrhli založenie Saleziánskej spoločnosti 18. december 1859 - Oficiálne vznikla Saleziánska kongregácia. Prvých osemnásť saleziánov si zvolilo dona Bosca za svojho predstaveného. Zomrel 72-ročný 31. januára 1888. Zanechal 773 saleziánov a 393 dcér Panny Márie Pomocnice. Dnes sú saleziáni prítomní po celom svete (na Orave v Námestove saleziáni a v Dolnom Kubíne sestry Salezánky).

Donovi Boscovi dala Cirkev titul otec a učiteľ mládeže. Pius XI., ktorý ho osobne poznal, ho v roku 1929 vyhlásil za blahoslaveného a na Veľkú noc, 1. apríla 1934, za svätého.

Taliánsky kňaz Ján Bosco

žil v Turíne v 19. storočí a venoval sa výchove chudobných a opustených chlapcov. Celý svoj život venoval tomu, aby konkrétnym výchovným úsilím pomohol "uličníkom" stať sa čestnými občanmi a dobrými kresťanmi.

Valdocco bolo vtedy okrajovou turínskou štvrťou a don Bosco tam pre chlapcov zriadil stredisko na dobré využitie voľného času, dom, ktorý im poskytoval rodinné prostredie, dielne a triedy na výučbu remesla, ale predovšetkým zaviedol preventívny štýl výchovy. V osobnostiach chlapcov podporoval všetko dobré, aby vyzrievali do plnej ľudskej a kresťanskej zrelosti.

KULTÚRA

Správa a ponuka obecnej knižnice

Ani počas letných prázdnin naša obecná knižnica nestagnovala. Navštívilo ju 126 návštevníkov a vypožičalo sa 206 výpožičiek. Boli to hlavne milovníci kníh, ktorí si spríjemňovali krásne letné dni, prečítaním dobrej knihy.

Na otvorenie nového školského roku sme opäť pripravili našim čitateľom prekvapenie a to 43 titulov nových kníh. Pre malých i veľkých.

A čo ponúkame? *Leví kráľ, Brumkove veselé príbehy, Veľká kniha riekaniak, 1000 zaujímavostí Slovenska, Pastiersky list, Nezabudni milovať, Dieťa s kufrom, Horár sever, Harry Potter, Malý lexikón literárnych diel* a iné. Tešíme sa na Vás.

Anna Macková

Nový školský rok opäť po novom

Prázdniny sú nenávratne preč, aj keď sa slniečko stále neulieva, naša školička opäť ožila. Druhý september bol výnimočným dňom hlavne pre našich prváčikov, ktorých máme tento rok neúrekom. Jedenásť rodičov sa rozhodlo zveriť svoje ratolesti do našich rúk a my, pedagogičky, im ďakujeme za ich dôveru.

Prvý deň v škole si samozrejme nenechal ujsť náš pán starosta, potešili sme sa prítomnosti pána farára a pána kaplána a tiež pani učiteľky zo SZUŠ, ktorí sa prihovorili našim žiakom. Rodičia prvákov priviedli svojich už školákov do pekných, čistých a vymaľovaných priestorov našej školy, lebo ani tieto prázdniny sa nezaháľalo a opäť sa maľovalo, opravovalo a zveľaďovalo. Veríme, že takáto skvelá spolupráca s OcÚ bude aj naďalej. Prvákov sme ako je už našou tradíciou, pasovali za žiakov našej školy, čo sme potvrdili pasovacím dekrétom pre každého žiačika. Ešte malé darčeky a prišlo prekvapenie. Novozvolená pani riaditeľka a dlhoročná učiteľka ZŠ, Mgr. Soňa Firicová pripravila pre deti sladkú tortu a so slovami: „Aby sme mali v školičke sladký život“, vyzvala prváčikov, aby sfúkli 11 sviečok.

Myslím si, že koncom minulého šk. roka veľká časť dedinky vnímala nové skutočnosti, ktoré sa udiali v našej škole. Odchod pána riaditeľa Mgr. Petra Kulicha, pred nás postavil vážnu otázku – Ako ďalej? Situáciu bolo treba riešiť rýchlo, ale hlavne racionálne. Rada školy vypísala konkurz na riaditeľa školy a všetci sme si plne uvedomovali, že je nutné zvrátiť stav neustáleho striedania vedenia školy a riadiacu funkciu ustáliť na dlhšie obdobie. Zvlášť, keď celé Slovensko žije reformou školstva a práca na tejto reforme je nesmierne dôležitá, náročná a poriadne nám ukrojila z letnej dovolenky. Rada školy zvolila za novú riaditeľku Mgr. Soňu Firicovú a ja, v mene všetkých, ktorý zdieľajú taký istý názor, jej prajem veľa, veľa síl, optimizmu, tvorivosti a hlavne zdravie, pri jej práci vo funkcii riaditeľky školy.

Veľkým pozitívom je aj návrat pani učiteľky Mgr. Stanky Šefrankovej, ktorá sa do svojej

práce naozaj poriadne zahryzla. Taktiež jej prajem veľa šťastia a verím, že nám to bude naozaj klapať.

Ako som už spomenula, reforma školstva nám poriadne ukrojila z prázdnin, ale naša práca nebola márna. Vytvorili sme náš nový Školský vzdelávací program, ktorý určuje smerovanie a profiláciu našej školy do jej ďalšieho života, veríme, že dlhého. Pri tvorbe ŠkVP sme vychádzali zo životných a profesionálnych skúseností, prihliadali na potreby detí a ich rodičov, na región v ktorom žijeme a na to, že naše deti odchádzajú na druhý stupeň do mestských škôl a musia byť všestranne pripravené.

Aké teba bude smerovanie našej školy? V prvom rade sa budeme snažiť splniť všetky kritéria na vedomosti a spôsobilosti našich žiakov vyplývajúce zo Štátneho vzdelávacieho programu, ktorý je záväzný pre všetky základné školy bez rozdielu. Školský vzdelávací program zase každej škole umožňuje učiť predmety, ktoré si sama zvolí a ktorými chce byť výnimočná.

V našej škole sa v rámci ŠkVP budeme viac venovať Slovenskému jazyku, práci s knihou, výučbe informatiky, spoločenskej výchove týkajúcej sa slušného správania a uplatňovania ľudských práv, starostlivosti o svoje zdravie, dopravnej výchove, výchove k ľudskej tolerancii. Viac času deti stravia nad riešením rôznych problémov ochrany prírody a spoznávania kul-

Nový školský rok opäť po novom (pokračovanie zo str.16)

túrneho dedičstva našej obce a regiónu. Deti sa budú naďalej učiť anglický jazyk, ktorý z krúžkovej činnosti prejde v treťom ročníku medzi povinné predmety. Naše deti budú veľmi veľa času tráviť športom a výchovou k zdravému životnému štýlu. Každé dieťa absolvuje 4 hodiny týždenne športovej prípravy okrem predpísaných hodín TV.

Ešte veľmi veľa by sa dalo písať o našich plánoch a predsavzatiach o tom, že urobíme všetko, aby naša školička bola naozaj tou najlepšou voľbou pre deti a ich rodičov. My veríme, že s pomocou rodičov, zriaďovateľa ZŠ a všetkých, ktorí sa podieľajú na výchove a vzdelávaní našich detí, tieto nové úlohy splníme v pohodičke. POHODIČKA je aj názov nášho ŠkVP.

Držte nám palce.

Bc. Monika Kubalová

Pred začiatkom školského roka

Pred začiatkom nového školského roka si každý žiak, rodič aj pedagogický pracovník dáva tú istú otázku: Co nám nový školský rok prinesie? Tento je práve výnimočný tím, že sa začala školská reforma a s ňou veľké zmeny. Každá škola, aj tá naša, si vytvorila svoj vlastný Školský vzdelávací program, ktorým si určuje svoju vlastnú cestu. Bližšie sa môžete o našich plánoch dočítať na www.ludrova.sk, kde bude náš ŠkVP uverejnený po schválení Radou školy a zriaďovateľom.

Ako začínajúca riaditeľka chcem svoju pozornosť upriamiť predovšetkým na výchovno-vzdelávaciu činnosť, ktorá sa musí uskutočňovať v duchu humanizácie a spolu s pani učiteľkou a pani vychovateľkou budeme našich žiakov učiť myslieť, rozmyšľať a riešiť problémy tak, aby boli schopné zorientovať sa v ktorejkoľvek situácii, ktorá ich v živote stretne, aby naše deti získali základné a potrebné vedomosti, zručnosti a schopnosti, ktoré budú môcť na 2.stupni ZŠ ďalej rozvíjať. Taktiež budeme podporovať žiacku sebadôveru, pozitívne motivovať žiakov

k tvorivosti a samostatnosti a otvorene spolupracovať na úrovni učiteľ – žiak - rodič.

Touto cestou chcem poďakovať aj p. starostovi P. Dutkovi za doteraz prejavenu ochotu pomôcť pri riešení problémov a verím, že v takejto dobrej spolupráci budeme pokračovať i naďalej.

Moja činnosť sa len začína. Preto chcem, aby sme sa všetci zapojili do procesu riadenia, a tak sa podieľali na vytváraní priaznivej atmosféry nielen v škole, ale aj mimo nej. Aby naša spolupráca prebiehala tak ako doteraz a možno ešte lepšie.

Na záver Vám chceme rodičia zaželať dostatok síl a trpezlivosti s vašimi ratolesťami, aby ste boli pre nich oporou aj vtedy, keď sa im nedarí a treba im pomôcť. A našim žiakom /ale aj tým bývalým/ prajeme pevné zdravie, neutíchajúcu túžbu po vedomostiach a vzdelávaní, úspechy v súťažiach, v záujmovej činnosti, aby ste robili dobré meno sebe, škole, rodičom, ale i obci.

Mgr. Soňa Firicová

Materská škola – jej nové projekty

Keďže od 1. septembra začal platiť nový zákon o výchove a vzdelávaní (ďalej školský zákon), práve školským zákonom sa výrazne zmenil doterajší status materských škôl .

Materské školy prestávajú byť školskými zariadeniami a stávajú sa jedným z druhov škôl tvoriacich sústavu škôl v SR. Zabezpečujú výchovu a vzdelávanie prostredníctvom vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v MŠ.

Predprimárne vzdelanie získa dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v MŠ – ide o bezplatné vzdelávanie jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky.

Po prvý raz v doterajšej histórii materských škôl sa uzákoňuje, že po absolvovaní predprimárneho vzdelania dieťa získa oficiálny doklad – osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania. Absolvent predprimárneho vzdelania (ďalej predškôlak) je pripravený na vstup do primárneho vzdelávania v základnej škole a na ďalší aktívny život v spoločnosti. Získa základy kultúrnej, čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti.

Materská škola v Ludrovej dá dieťaťu taký základ, aby malo po celý život potešenie zo vzdelávania.

Prioritami našej materskej školy sú:

- F jedinečnosť dieťaťa – učenie hrou
- F rodinná výchova
- F šport ako zdravý životný štýl
- F škola – partner rodiny

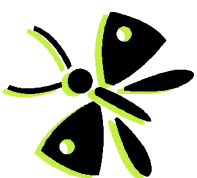
Okrem každodennej výchovno-vzdelávacej činnosti realizujeme nadštandardné aktivity.

- F V spolupráci so ZUŠ krúžkovú činnosť v predškolskej triede – tanečný a výtvarný krúžok.
- F V spolupráci s CVČ Elán oboznamovanie s anglickým jazykom – vyučuje pani učiteľka so ZŠ Ludrová.
- F Pani učiteľky predškolskej triedy realizujú zdravotnícky projekt Evička nám ochorela, deti sa prostredníctvom tohto obsahu učia chrániť svoje zdravie a zdravie iných a riešiť na elementárnej úrovni situácie ohrozujúce zdravie.
- F Realizujeme športový projekt Športová príprava detí MŠ v spolupráci s MBK Ružomberok - získali sme grátis športové náradie na uskutočnenie tohto projektu , začo patrí veľká vďaka p. Ivete Bielikovej a p. Smolekovi.
- F Základná škola v Ludrovej nám umožnila navštevovať raz do týždňa počítačovú triedu ,
- F v rámci vzájomnej spolupráce budeme realizovať projekt Nebojím sa školy. Deti sa naučia zvládnuť prácu s počítačom a detské vzdelávacie programy.
- F Neustále rozvíjame nové formy spolupráce s rodičmi, organizujeme spoločné stretnutia, besiedky, karneval, Deň matiek, netradičnú rozlúčku predškôlakov s nocovaním v MŠ, Detský majáles, s cieľom vytvoriť vzájomnú dôveru a partnerstvo.

Na záver ešte dodám:

Hnacou silou v našej práci i v spolupráci s rodinou nech je radosť v očkách detí a úspechy v ich rozvoji!

Tatiana Ondrejková, riaditeľka MŠ Ludrová

Otvorenie viacúčelového ihriska pri PZ

Futbalový turnaj „O pohár starostu obce“ – II. ročník

Žiacky futbalový turnaj „Memoriál Ing. A. Švoša“ – I. ročník

Vystúpenie skupiny Ploštín Punk – júl 2008

Nová cesta na ulici Pod cintorínom – august 2008

Miništrantský futbalový turnaj – september 2008

Vydáva Obec Ludrová. Redakčná rada občasníka: Peter Dutka (pd), Jozef Janiga (jj), Jozef Vandák (jv), Mgr. Soňa Firicová. Sadzba: RNDr. Dušan Dírer. Redakcia občasníka má sídlo na Obecnom úrade v Ludrovej.

Internet: www.ludrova.sk/hlasnik. Neprešlo gramatickou úpravou.

Povolené OÚ v Ružomberku pod reg.č. OÚ-2/1997. Vytlačila Tlačiareň EPOS Ružomberok.